



بررسی میزان انگیزه دانشجویان کارشناسی ارشد رشته های کشاورزی به مطالعه علمی

غیر درسی

مدینه جاویدی^{*۱}

^۱ دانش آموخته کارشناسی ارشد ترویج و آموزش کشاورزی دانشکده کشاورزی دانشگاه شیراز

چکیده

انگیزش زیر بنای رفتار انسان است. پذیرش تغییرات اجتماعی، شرکت فعال در یادگیری، قبول مسئولیت های فردی و اجتماعی، اعمال مدیریت صحیح و به طور کلی موفقیت در هر عملی و رفتاری به میزان بسیار زیادی بستگی به انگیزش و تمایلی دارد که در انسان به وجود آمده و بروز می دهد. به دلیل نقش و اهمیت انگیزش این موضوع همواره مورد مطالعه و بررسی و مورد توجه روان شناسان و محققان علوم اجتماعی بوده و بهره برداری های بسیاری در زمینه های مختلف و به ویژه مدیریت و تعلیم و تربیت از آن شده است. انگیزه مطالعه غیردرسی افراد از جمله انگیزه های مورد بررسی است. در پژوهش حاضر از روش تحقیق پیمایشی استفاده شده است. جمعیت مورد مطالعه، دانشجویان کارشناسی ارشد رشته های کشاورزی دانشگاه شیراز می باشند که با استفاده از روش نمونه گیری ساده تصادفی ۵۰ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار تحقیق پرسشنامه ای است که گویه های آن شامل انگیزه های زیستی، هویتی، رفاهی و کمال گرایی بوده که رابطه ی آنها با متغیرهای مستقل تحقیق مورد بررسی قرار گرفت. جهت سنجش اعتبار ابزار تحقیق، از راهنمایی افراد صاحب نظر استفاده شد.

واژه های کلیدی: انگیزه، دانشجویان، کشاورزی، مطالعه علمی غیردرسی.

مقدمه

مطالعه و تفکر در آثار دانشمندان، هنرمندان و سایر افراد اهل قلم، جزء نیازهای اساسی و البته جزء ویژگی های منحصر به فرد و مورد علاقه پژوهشگران است. برای گسترش دایره فکر، ایجاد خلاقیت و تلطیف عواطف، مطالعه منابع غیردرسی راه بسیار موثر و کارآمدی است. در این راستا ترویج و فرهنگ سازی از طریق رسانه های ارتباطی جمعی، کتابخانه ها و مراکز اطلاع رسانی لازم و ضروری است. دانشجویان به عنوان قشر تحصیل کرده و نخبه، بیش تر از سایر اقشار جامعه نیازمند مطالعه غیردرسی هستند. از آن جایی که مطالعه درسی بیشتر حالت اجبار داشته و انگیزه و علاقه شخصی خیلی در آن تاثیر ندارد، در پرورش فکری، روحی و تعالی شخصیت افراد نقش کم رنگ تری دارد. برای رسیدن به فرهنگ مناسب و پر کردن بهینه اوقات فراغت و ارضای حس کنجکاوی باید منابع غیردرسی خوب و باکیفیت در دسترس دانشجویان وجود داشته باشد. برای رسیدن به این مهم نیازمند کنکاش بیشتری در خصوص سنجش میزان انگیزه و اهمیت انگیزه های دانشجویان و شناسایی عوامل مشوق و بازدارنده مطالعه غیردرسی هستیم.

با تقویت عوامل مشوق و از میان برداشتن عوامل بازدارنده و موانع موجود بر سر راه مطالعه غیردرسی دانشجویان، از یک سو معضل اجتماعی عدم گرایش به مطالعه و کتاب خوانی در بین دانشجویان که قشر فرهیخته جامعه هستند، مرتفع می گردد و از



سوی دیگر موجبات رشد و پیشرفت و سلامتی جسمی و روحی آن ها را فراهم می آورد. توجه داشته باشید که انگیزه افراد برای شرکت در فعالیت های مختلف، مقدمه و پایه یادگیری و اساس هرگونه تغییر در رفتار و دانش و معلومات یا مهارت افراد است از آنجا که افراد با انگیزه های مختلفی و بنا به دلایل متفاوتی از یکدیگر اقدام به به فعالیت می کنند و همچنین انگیزه آنان بر اساس سن، جنسیت، شرایط زندگی و... متغیر است، شناخت و آگاهی نسبت به این انگیزه ها می تواند در ارتقاء کیفیت برنامه های اجرایی کمک نماید (مرادمند، ۱۳۸۹).

انگیزش، نیرویی است که توان انسان به سمت یکی از عملیات یا فعالیت هائی که پیش روی فرد می باشد هدایت کرده و مصروف می دارد و به عبارت ساده تر انگیزش « نوعی میل نسبت به رسیدن به چیزی مشخص یا هدفی معین» می باشد. انگیزش را در سه حیطه یا مرحله می توان مورد مطالعه قرار داد: مرحله ایجاد انگیزه، مرحله هدایت انگیزه ایجاد شده به سمت هدفی مشخص، مرحله حفظ و استمرار انگیزه ایجاد شده در بلند مدت (زمانی، ۱۳۷۰).

آنچه که در این تحقیق مورد نظر است، مرحله سوم این تقسیم بندی است یعنی استمرار انگیزه ایجاد شده است. به این معنی که باید با کسب آگاهی و شناخت کامل خصوصیات و ویژگی های افراد، بتوانیم با برانگیختن آنها به سوی مطالعه غیردرسی، استمرار انگیزه و در نتیجه استمرار مطالعه غیردرسی آنان را تحقق بخشیم. از آنجا که علائق و انگیزه افراد برای انجام فعالیتهای مختلف مانند مطالعه منابع غیردرسی متفاوت است و همچنین انگیزه آنها بر اساس سن، جنسیت، شرایط زندگی اجتماعی و ... متغیر می باشد، هدف کلی این تحقیق سنجش میزان انگیزه دانشجویان کارشناسی ارشد در مطالعه غیردرسی و بررسی رابطه بین عوامل و متغیرهای شخصی با میزان انگیزه آنها می باشد تا بر اساس نتایج به دست آمده پیشنهادهائی در جهت استمرار انگیزه آنان ارائه گردد. اهداف ویژه تحقیق که در این پژوهش دنبال می گردد عبارتند از: سنجش میزان و بررسی اهمیت انگیزه های (زیستی، هویتی، رفاهی، کمال جویی) دانشجویان کارشناسی ارشد به مطالعه غیردرسی، بررسی رابطه بین متغیرهای شخصی فراگیران (سن، جنسیت، وضعیت تاهل، وضعیت اشتغال و ...) و میزان انگیزه آنان در مطالعه غیردرسی و بررسی رابطه بین مشکلات موجود (عدم دسترسی به کتابهای مورد علاقه، کمبود فرهنگ مطالعه و کتاب خوانی، وجود مشغله زیاد و مشکلات اقتصادی) و میزان انگیزه دانشجویان کارشناسی ارشد در مطالعه غیردرسی.

رفتار تجلی و زاینده انگیزه و انگیزه زیربنایی به نام نیاز دارد که گویای ابعاد وجودی انسان است. لذا اگر این ابعاد تبیین گردد می توان برای هر بعد، ویژگی اخلاقی و در نتیجه انگیزشی وی را نیز روشن نمود. همچنین سه جریان و زیر بنای فکری برای انگیزش وجود دارد که در آنها ضمن معرفی انواع حیات و زندگی، مبانی انگیزشی انسان برای بروز رفتار مشخص شده است که عبارتند از: ۱- برداشت قرآنی ۲- مراتب تکوینی ۳- دیدگاه عرفانی و اخلاقی. با جمع بندی سه زیر بنای فکری مذکور به این نتیجه می رسیم که انسان دارای چهار نوع زندگی و حیات است: زندگی زیستی، زندگی هویتی، زندگی رفاهی، زندگی کمال جویی.

انسان های معمولی که اکثریت جامعه را تشکیل می دهند در فعالیتهای روزمره خود با این چهار نوع زندگی درگیر بوده و همواره تحت تاثیر آنها و با توجه به شرایط محیطی و عوامل موثر و پیرامونی رفتاری را از خود بروز می دهند. بقیه افراد یا تک بعدی شده یا تحت تاثیر دو یا سه نوع حیات اول رفتار می کنند، و افراد بسیار اندکی نیز با خودسازی به درجات بالای کمال می رسند.

زندگی زیستی: انسان از بدو تولد نیازمند بهره گیری از جهان مادی بوده و هیات و هیكل ظاهری او از عناصر طبیعی شکل گرفته است. لذا بعد زیستی وجود انسان وابسته و متأثر از ماده بوده و این وابستگی کششی را در انسان به سوی طبیعت مادی ایجاد می کند.



زندگی هویتی: حیات هویتی هر فرد تبیین کننده شخصیت و جایگاه وی می باشد. انسان پس از تامین زندگی زیستی تمایل طبیعی و فطری به حفظ منزلت، احترام، جلب توجه دیگران به خود و مورد تکریم واقع شدن دارد، از هرگونه برخورد توهین آمیزی که به این شرایط خدشه وارد سازد گریزان است.

زندگی رفاهی: غرایز بخشی از وجود انسان هستند که همواره وی را از الم دور و به سمت لذات متمایل می سازند. انسان پس از تامین زندگی زیستی و رسیدن به هویتی مطلوب به دنبال رفاه، آسایش، بهره گیری بیشتر از نعمات و مظاهر طبیعت و تامین و ارضای هر چه بیشتر غرایز، حظ بردن از زندگی و به طور کلی شاد و مسرور زیستن است.

زندگی کمال جویی: تمایل به «شدن» و تلاش برای پاسخگویی به نیازهایی چون حس کنجکاوی، حل مشکلات، ارائه جواب های مناسب به ابهامات و ... بخشی دیگر از وجود انسان است (زمانی، ۱۳۸۹).

این پژوهش به منظور سنجش میزان انگیزه مطالعه غیردرسی دانشجویان کارشناسی ارشد رشته های کشاورزی دانشگاه شیراز می باشد. چارچوب نظری این تحقیق بر اساس سه زیر بنای فکری مذکور می باشد. که بر اساس این چارچوب افراد با توجه به انگیزه های زیر به مطالعه غیر درسی می پردازند: انگیزه زیستی، انگیزه هویتی، انگیزه رفاهی، انگیزه کمال جویی بنابراین این پژوهش بر آن است تا نخست میزان انگیزش دانشجویان و اهمیت نوع انگیزه ها را بررسی کرده و سپس رابطه بین متغیرهای شخصی و مشکلات و شرایط زندگی و انگیزه های آنان را بررسی نماید.

روش پژوهش

روش پژوهش حاضر پیمایشی است و برای گردآوری اطلاعات از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده است. گویه های پرسشنامه پژوهش با مشورت اساتید بخش ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه شیراز تهیه شد و روایی پرسشنامه نیز توسط ایشان بررسی و مورد تایید قرار گرفت. جامعه آماری این پژوهش کل دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد رشته های کشاورزی دانشکده کشاورزی دانشگاه شیراز می باشند که از بین آنان تعداد ۵۰ نمونه به صورت کاملاً تصادفی انتخاب گردیده و پرسشنامه پژوهش در بین آنان توزیع و تکمیل گردید. متغیرهای مستقل پژوهش شامل: سن، جنسیت، وضعیت تاهل، وضعیت اشتغال، عضویت در کتابخانه، معدل کل لیسانس، ترم تحصیلی دانشجویان، تعداد واحد گذرانیده، معدل از ابتدای سال تحصیلی تا ترم جاری، میزان زمان اختصاص داده شده به مطالعه درسی و میزان زمان اختصاص داده شده به مطالعه غیردرسی.

متغیر وابسته پژوهش: متغیر وابسته در این پژوهش عبارتند از میزان انگیزه کلی مطالعه غیردرسی دانشجویان که این متغیر شامل انگیزه های زیستی، هویتی، رفاهی و کمال جویی است. برای سنجش هر یک از انگیزه ها از سوالات بسته (طیف لیکرت ۵ گزینه ای) استفاده شد. حال به تعریف هر یک از انگیزه ها پرداخته می شود:

انگیزه زیستی: انگیزه ای است که در آن افراد به خاطر تامین مایحتاج مادی زندگی و علاقمندی به کسب درآمد و رزق و روزی و جمع آوری مال، تجهیزات و امکانات، ابزار کار، محیط و مسکن زندگی به فعالیت می پردازند. برای سنجش این متغیر از سوالات ۱ تا ۴ استفاده شده است.

انگیزه هویتی: انگیزه ای است که در آن افراد به خاطر حفظ منزلت، احترام، جلب توجه دیگران به خود و مورد تکریم واقع شدن به فعالیت می پردازند. برای سنجش این متغیر از سوالات ۵ تا ۸ استفاده شده است.



انگیزه رفاهی: انگیزه ای است که در آن افراد به خاطر کسب رفاه، آسایش بیشتر، بهره گیری بیشتر از نعمات و مظاهر طبیعت و تامین و ارضای هر چه بیشتر غرایز، حظ بردن از زندگی و به طور کلی شاد و مسرور زیستن به فعالیت می پردازند. برای سنجش این متغیر از سوالات ۹ تا ۱۲ استفاده شده است.

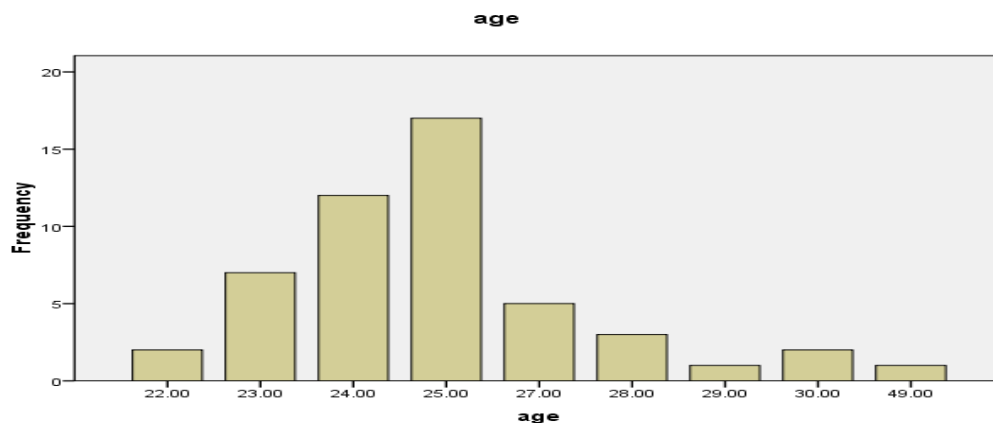
انگیزه کمال جویی: انگیزه ای است که در آن افراد به خاطر تلاش برای پاسخگویی به نیازهایی چون حس کنجکاوی، حل مشکلات، ارائه جواب های مناسب به ابهامات به فعالیت می پردازند. برای سنجش این متغیر از سوالات ۱۳ تا ۱۶ استفاده شده است. در پژوهش حاضر جهت تحلیل های آماری از نرم افزار کامپیوتری SPSS استفاده شده است. تکنیک ها و روشهای آماری مورد استفاده عبارتند از آمارهای توصیفی مانند فراوانی، درصد فراوانی و میانگین و آمار استنباطی مانند آزمون تی- استیودنت (t-test) و آزمون ضریب همبستگی پیرسون و اسپیرمن .

یافته های پژوهش

نتایج و یافته های به دست آمده از این پژوهش در دو بخش مطرح شده و مورد بررسی قرار گرفته اند. بخش نخست به بررسی یافته های توصیفی حاصل از تحقیق پرداخته و در بخش دوم یافته ها و نتایج حاصله از محاسبات آماری استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و نتایج به دست آمده مورد بحث و بررسی قرار گرفته است.

بخش اول: یافته های توصیفی

وضعیت گروه های سنی: توزیع فراوانی جمعیت مورد مطالعه نشان می دهد که از ۵۰ نفر دانشجوی کارشناسی ارشد مورد مطالعه ۲ نفر (۴٪) سن ۲۲ سال، تعداد ۷ نفر (۱۴٪) سن ۲۳ سال، تعداد ۱۲ نفر (۲۴٪) سن ۲۴ سال، تعداد ۱۷ نفر (۳۴٪) سن ۲۵ سال، تعداد ۵ نفر (۱۰٪) سن ۲۷ سال، تعداد ۳ نفر (۶٪) سن ۲۸ سال، ۱ نفر (۲٪) سن ۲۹ سال، ۲ نفر (۴٪) سن ۳۰ سال و ۱ نفر (۲٪) سن ۴۹ سال دارند. بررسی نتایج به دست آمده نشان می دهد که میانگین سن افراد ۲۵ سال می باشد بنابراین نمونه مورد مطالعه با جمعیت جوانی می باشد (نمودار ۱).





وضعیت گروه ها از نظر جنسیت

از تعداد ۵۰ نفر دانشجویان مورد مطالعه، ۲۷ نفر (۵۴.۰٪) زن و بقیه (۴۶.۰٪) مرد بودند.

وضعیت تاهل دانشجویان :

بر اساس نتایج به دست آمده، از تعداد ۵۰ دانشجویی مورد مطالعه، ۴۳ نفر (۸۶.۰٪) مجرد و بقیه (۱۴.۰٪) متاهل بودند.

وضعیت اشتغال دانشجویان:

بررسی نتایج نشان می دهد که ۴۷ نفر (۹۴.۰٪) از کل دانشجویان کارشناسی ارشد مورد مطالعه غیرشاغل و تنها ۳.۰٪ آنها شاغل می باشند.

عضویت در کتابخانه:

در رابطه با وضعیت در کتابخانه، نتایج نشان می دهد که ۴۷ نفر (۹۴.۰٪) دانشجویان عضو کتابخانه و بقیه (۶.۰٪) در کتابخانه عضو نبودند.

وضعیت تحصیلی دانشجویان :

نتایج به دست آمده نشان می دهد که از لحاظ معدل کل لیسانس، دانشجویان کارشناسی ارشد، دارای حداقل معدل ۱۴.۳۷ و حداکثر معدل ۱۸.۳۷ می باشند که میانگین آنها ۱۵.۹۵ بوده است.

از لحاظ تعداد واحد گذرانیده بین صفر و ۳۸ واحد می باشند که متوسط آنها ۱۲ واحد است.

از لحاظ معدل از ابتدای سال تحصیلی تا ترم جاری، حداقل معدل ۱۴.۳۰ و حداکثر آن ۱۸.۳۰ با میانگین ۱۶.۲۲ می باشند.

از نظر میزان زمانی که در طول هفته دانشجویان می توانند به مطالعه درسی اختصاص دهند، متوسط ۲۳ ساعت در هفته و متوسط زمانی که به مطالعه غیردرسی اختصاص می دهند ۷ ساعت در هفته می باشد.

از لحاظ ترم تحصیلی دانشجویان در چهار دسته (ترم اول، سوم، پنجم و هفتم) قرار می گیرند. نتایج نشان می دهد که اکثریت افراد نمونه در ترم اول تحصیلی خود قرار دارند.

ترتیب اهمیت انگیزه دانشجویان:

همانطور که قبلا اشاره شد، به منظور سنجش هر یک از انگیزه ها، از طیف لیکرت (۵ گزینه ای) استفاده شد و میانگین های به دست آمده برای هر یک از سطوح انگیزشی از اعداد ۴ تا ۲۰ می باشند. نتایج نشان می دهد که مهمترین انگیزه ای که باعث انجام مطالعه غیردرسی توسط دانشجویان کارشناسی ارشد شده است، انگیزه رفاهی با میانگین (۱۵.۴۲) است. این یافته به این مفهوم است که علاقه شاد و مسرور زیستن مهمترین انگیزه دانشجویان کارشناسی ارشد بوده است. بعد از آن انگیزه کمال جویی (۱۴.۹۰) از جمله مهمترین انگیزه افراد است. انگیزه هویتی (۱۲.۱۴) سومین انگیزه از نظر اهمیت بوده است و بالاخره انگیزه زیستی (۱۰.۷۲) آخرین انگیزه از نظر اهمیت مطالعه غیردرسی دانشجویان کارشناسی ارشد بوده است. بنابراین بر اساس نتایج به دست آمده انگیزه رفاهی مهمترین و انگیزه زیستی کم اهمیت ترین انگیزه از نظر دانشجویان کارشناسی ارشد می باشد.



جدول ۱. ترتیب اهمیت انگیزه دانشجویان

انگیزه ها	میانگین	انحراف استاندارد
انگیزه رفاهی	۱۵.۴۲	۳.۱۶
انگیزه کمال جویی	۱۴.۹۰	۳.۰۵
انگیزه هویتی	۱۲.۱۴	۳.۷۱
انگیزه زیستی	۱۰.۷۲	۳.۰۱

بخش دوم: نتایج آمار استنباطی

در این بخش از پژوهش، یافته های حاصل از محاسبات آماری استنباطی مورد بحث و بررسی قرار می گیرد. ابتدا به مقایسه انگیزه های دانشجویان از نظر متغیرهای مستقل پرداخته شده و سپس رابطه بین هر یک از انگیزه های دانشجویان و متغیرهای مستقل مورد بحث قرار می گیرند.

الف - مقایسه انگیزه های مطالعه غیردرسی دانشجویان از نظر متغیرهای مستقل:

در این قسمت با استفاده از آزمون تی- استیودنت (t-test) به مقایسه انگیزه های دانشجویان کارشناسی ارشد از نظر هر یک از متغیرهای مستقل (جنسیت، وضعیت تاهل، وضعیت اشتغال، عضویت در کتابخانه) پرداخته شده و نتایج به دست آمده مورد بحث و بررسی قرار می گیرد.

مقایسه انگیزه های دانشجویان از نظر جنسیت

مقایسه انگیزه های مطالعه غیردرسی دانشجویان دو گروه مردان و زنان نشان می دهد که در انگیزه های مورد تحقیق (زیستی، هویتی، رفاهی و کمال گرایی) بین دو گروه اختلاف معنی داری وجود ندارد.

مقایسه انگیزه های دانشجویان از نظر وضعیت اشتغال

مقایسه انگیزه های مطالعه غیردرسی دانشجویان دو گروه شاغل و غیر شاغل نشان می دهد که در انگیزه های مورد تحقیق بین دو گروه اختلاف معنی داری وجود ندارد.



مقایسه انگیزه های دانشجویان از نظر عضویت در کتابخانه

مقایسه انگیزه های مطالعه غیردرسی دانشجویان دو گروه غیر عضو و عضو کتابخانه نشان می دهد که در انگیزه های مورد تحقیق بین دو گروه اختلاف معنی داری وجود ندارد.

مقایسه انگیزه های دانشجویان از نظر وضعیت تاهل

مقایسه انگیزه های مطالعه غیردرسی دانشجویان کارشناسی ارشد در دو گروه مجرد و متاهل نشان می دهد که آنها دارای انگیزه های متفاوتی هستند. انگیزه زیستی از اولین انگیزه های مورد بررسی است. نتایج به دست آمده نشان می دهد که هر چند افراد متاهل با میانگین ۱۱.۲۸ دارای انگیزه بالاتری نسبت به افراد مجرد با میانگین ۱۰.۶۲ می باشند، ولی اختلاف معنی داری بین این دو گروه وجود ندارد همچنین نتایج به دست آمده نشان می دهد که هر چند افراد متاهل با میانگین ۱۲.۸۵ دارای انگیزه هویتی بالاتری نسبت به افراد مجرد با میانگین ۱۲.۰۲ می باشند، ولی اختلاف معنی داری بین این دو گروه وجود ندارد. انگیزه رفاهی از دیگر انگیزه های مورد بررسی است که نتایج به دست آمده نشان می دهد که بین افراد متاهل با میانگین ۱۷.۵۷ و افراد مجرد با میانگین ۱۵.۰۶ اختلاف معنی داری در سطح ۰.۰۵ بین این دو گروه وجود دارد که نشان دهنده انگیزه رفاهی بالاتر افراد متاهل نسبت به افراد مجرد است. در انگیزه کمال جویی نتایج به دست آمده نشان می دهد که هر چند افراد متاهل با میانگین ۱۶.۰۰ دارای انگیزه بالاتری نسبت به افراد مجرد با میانگین ۱۴.۷۲ می باشند، ولی اختلاف معنی داری بین این دو گروه وجود ندارد. به طور کلی نیز بین مجردین با میانگین ۵۲.۴۴ و متاهلین با میانگین 57.71 اختلاف معنی داری وجود ندارد هر چند که متاهلین دارای انگیزه کلی بالاتری هستند.

جدول ۲. مقایسه انگیزه های دانشجویان از نظر وضعیت تاهل

P	وضعیت تاهل				متغیرها
	متاهل		مجرد		
	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	
۰.۵۹۷	۱۱.۲۸	۳.۸۶	۱۰.۶۲	۲.۸۹	انگیزه زیستی
۰.۵۸۸	۱۲.۸۵	۴.۱۴	۱۲.۰۲	۳.۸۶	انگیزه هویتی
*۰.۰۰۶	۱۷.۵۷	۱.۶۱	۱۵.۰۶	۳.۲۰	انگیزه رفاهی
۰.۳۱۰	۱۶.۰۰	۱.۸۲	۱۴.۷۲	۳.۱۹	انگیزه کمال جویی
۰.۱۲۸	۵۷.۷۱	۸.۳۰	۵۲.۴۴	۸.۱۴	انگیزه کلی

* معنی داری در سطح ۰.۰۵



ب - رابطه بین انگیزه های مطالعه غیردرسی دانشجویان و متغیرهای مستقل:

در این بخش به بررسی رابطه بین هر یک از انگیزه های مطالعه غیردرسی دانشجویان (انگیزه های زیستی، هویتی، رفاهی و کمال جویی) و متغیرهای مستقل پرداخته می شود.

نتایج به دست آمده نشان می دهد که بین برخی متغیرهای مستقل پژوهش که شامل معدل کل لیسانس، ترم تحصیلی دانشجوی، تعداد واحد گذرانیده، معدل از ابتدای سال تحصیلی تا ترم جاری، میزان زمانی که دانشجو می تواند به مطالعه درسی اختصاص دهد، مشکلات (عدم دسترسی به کتابهای مورد علاقه، مشکلات اقتصادی، مشغله زیاد و عدم فرهنگ مطالعه) و انگیزه های مطالعه غیردرسی دانشجویان (انگیزه های زیستی، هویتی، رفاهی و کمال جویی) رابطه معنی داری وجود ندارد و فقط بین سن و میزان زمانی که دانشجو می تواند به مطالعه غیردرسی اختصاص دهد با انگیزه های مطالعه غیردرسی دانشجویان رابطه وجود دارد که به بحث در مورد آنها می پردازیم.

رابطه بین سن و انگیزه های مطالعه غیردرسی دانشجویان :

نتایج به دست آمده نشان می دهد که بین سن و انگیزه های زیستی، هویتی و رفاهی رابطه معنی داری وجود ندارد اما بین سن و انگیزه کمال گرایی دانشجویان رابطه معنی دار مثبتی در سطح ۰.۱ وجود دارد همچنین بین سن و انگیزه کلی دانشجویان به مطالعه غیردرسی رابطه معنی دار مثبتی در سطح ۰.۰۵ وجود دارد. به عبارت دیگر افزایش سن همراه با افزایش انگیزه کمال گرایی و انگیزه کلی دانشجویان به مطالعه غیردرسی، می باشد بنابراین این چنین استنباط می شود که هر چه افراد به سنین بالای خود نزدیک شوند انگیزه کلی مطالعه غیردرسی آنها نیز افزایش می یابد.

جدول ۳- رابطه بین سن و انگیزه های دانشجویان

رابطه همبستگی		انگیزه های دانشجویان
p	r	
۰.۲۰۱	۰.۱۸۴	انگیزه زیستی
۰.۳۵۹	۰.۱۳۲	انگیزه هویتی
۰.۱۳۹	۰.۲۱۲	انگیزه رفاهی
**۰.۱۰۳	۰.۲۳۳	انگیزه کمال جویی
*۰.۰۴۰	۰.۲۹۱	انگیزه کلی

* معنی داری در سطح ۰.۰۵

** معنی داری در سطح ۰.۱

رابطه بین میزان زمانی که دانشجو می تواند به مطالعه غیردرسی اختصاص دهد و انگیزه های مطالعه غیردرسی دانشجویان :



نتایج به دست آمده نشان می دهد که بین میزان زمانی که دانشجوی می تواند به مطالعه غیردرسی اختصاص دهد و انگیزه های زیستی، هویتی، رابطه معنی داری وجود ندارد اما بین میزان زمانی که دانشجوی می تواند به مطالعه غیردرسی اختصاص دهد و انگیزه رفاهی و کمال جویی دانشجویان رابطه مثبت و معنی داری در سطح ۰.۰۱ وجود دارد و به طور کلی بین میزان زمانی که دانشجوی می تواند به مطالعه غیردرسی اختصاص دهد و انگیزه کلی آنان رابطه مثبت و معنی داری در سطح ۰.۰۵ وجود دارد تجزیه آماری نشان می دهد که هر چه انگیزه های رفاهی و کمال گرایی دانشجویان کارشناسی ارشد بالاتر باشد، آنها تمایل دارند وقت بیشتری را به مطالعه غیردرسی اختصاص دهند.

جدول ۴- رابطه بین میزان زمانی که دانشجوی می تواند به مطالعه غیردرسی اختصاص دهد و انگیزه های دانشجویان

رابطه همبستگی		انگیزه های دانشجویان
p	r	
۰.۸۴۷	۰.۰۲۹	انگیزه زیستی
۰.۹۳۲	۰.۰۱۲	انگیزه هویتی
**۰.۰۰۵	۰.۴۰۰	انگیزه رفاهی
**۰.۰۰۱	۰.۴۷۷	انگیزه کمال جویی
*۰.۰۲۵	۰.۳۲۲	انگیزه کلی

* معنی داری در سطح ۰.۰۵

** معنی داری در سطح ۰.۰۱

نتیجه گیری و پیشنهادات

توجه به امنیت خاطر مادی و معنوی، عاطفی و اخلاقی، احتیاج به تعلق داشتن به گروه هم نوع، نیاز به محبت دیدن و محبت کردن، همراه با احتیاج به سرگرمی و تغییر محیط و لذت بردن از زیبایی از اساسی ترین نیازها در هر سنی بعد از نیازهای فیزیولوژیک خواهد بود و برای رفع این نیازها فقط تلاش در زندگی روزمره کافی نیست، بلکه به وسایل دیگر که مهمترین آن می تواند در ادبیات و فرهنگ مطالعه خلاصه شود نیز احتیاج است تا بتوان به درجات بالاتر از ارزشهای انسانی راه پیدا نمود. نادرست است اگر بیاندیشیم که آنچه در سنین مختلف هر یک از این احتیاجات را برآورده می سازد، یکسان است. به عنوان مثال شادی و غم در کتابهای کودکان کوچک و زودگذرند و به تدریج شیاهای بزرگتر در عواطف آنها ایجاد می کنند، در صورتی که آثار بزرگسالان برای اینکه بتوانند موفق به تاثیر و نفوذ بیشتر شوند، باید به گونه ای پرداخت شوند که اعتقاد و باور انسان بالغ را دگرگون سازند. توجه خاص به هر یک از این احتیاجات و به کارگیری نوع صحیح آنها با توجه به گروه سنی و اخلاقیات و رفتارهای مختلف در مجموعه مسائل فرهنگی و اجتماعی، بالاخص در نوع مطالب نوشتاری می تواند عاملی مفید در میزان انگیزه مطالعه و مبارزه با فقر مطالعاتی هر جامعه ای باشد. شیوه صحیح بکارگیری نکات ضروری در هر گروه سنی با در نظر گرفتن تمامی جوانب، توسط افراد خیره و ماهر و حتی آموزش افراد برای رعایت این مسائل از گام های ارزنده در حفظ و بقای انگیزه مطالعاتی



خواهد بود تا بتوانند مهارت‌های خواندن صحیح را آموزش دهند و در انتها، فردی را با انگیزه بالا در امر مطالعه به جامعه عرضه نمایند. بر این اساس شناخت این احتیاجات و محتوای آن برای تعیین «سن استفاده و لذت از مطالعه» ضروری است که نمی توان آن را نادیده گرفت (رحمانی، ۱۳۸۵) بنابراین با توجه به اهمیت انگیزش، این موضوع مورد بررسی قرار گرفته است و در این مقاله نیز به بررسی میزان و اهمیت انگیزه های دانشجویان کارشناسی ارشد در مطالعه غیردرسی و رابطه بین عوامل مختلف با انگیزه آنان پرداخته شده است.

بررسی میزان و اهمیت هر یک از انگیزه های دانشجویان از جمله مهمترین اهداف این مطالعه بوده است. نتایج نشان می دهد که انگیزه رفاهی مهمترین انگیزه بوده و دیگر انگیزه ها به ترتیب انگیزه کمال جویی، هویتی و زیستی در اولویت های بعدی قرار می گیرند. همچنین انگیزه زیستی کم اهمیت ترین انگیزه از نظر دانشجویان کارشناسی ارشد رشته های کشاورزی دانشگاه شیراز به مطالعه غیردرسی می باشد. اینگونه استنباط می شود که دانشجویان کارشناسی ارشد بیشتر به خاطر کسب رفاه، آسایش، بهره گیری بیشتر از نعمات و مظاهر طبیعت و تامین و ارضای هر چه بیشتر غرایز، حظ بردن از زندگی و به طور کلی شاد و مسرور زیستن به مطالعه غیردرسی می پردازند تا به خاطر تامین مایحتاج مادی زندگی و علاقمندی به کسب درآمد و رزق و روزی و جمع آوری مال، تجهیزات و امکانات، ابزار کار، محیط و مسکن زندگی.

از جمله متغیرهای مورد بررسی، وضعیت تاهل دانشجویان و مقایسه انگیزه های مطالعه غیردرسی افراد مجرد و متاهل است. نتایج نشان می دهد که حدود ۱۴٪ افراد متاهل و بقیه مجردند. با مقایسه انگیزه های آنها به این نتیجه می رسیم که بین افراد مجرد و متاهل از نظر انگیزه کلی مطالعه غیردرسی هیچ اختلاف معنی داری وجود ندارد اما با مقایسه مجردین و متاهلین از نظر هر یک از انگیزه ها، مشاهده می شود که بین افراد فوق از نظر انگیزه رفاهی اختلاف معنی دار وجود دارد و افراد متاهل از انگیزه رفاهی بالاتری نسبت به افراد مجرد برخوردار هستند. استنباط می شود که تنها عامل برانگیزاننده افراد متاهل به مطالعه غیردرسی، انگیزه رفاهی بوده و این افراد به دنبال کسب رفاه و آسایش بیشتر، حظ بردن از زندگی و به طور کلی شاد و مسرور زیستن می باشند ولی همانطور که اشاره شد در مجموع بین مجردین و متاهلین اختلافی از نظر انگیزه کلی وجود ندارد.

از جمله دیگر نتایج قابل بحث رابطه بین سن و انگیزه کلی دانشجویان کارشناسی ارشد به مطالعه غیردرسی می باشد. تجزیه آماری نشان می دهد که بین سن و انگیزه کلی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد بنابراین چنین استنباط می شود که دانشجویان با سنین بالاتر از انگیزه کلی بالاتری برخوردارند و با افزایش سن آنها انگیزه کلی آنها نیز به دلایل مختلف افزایش می یابد.

آخرین موضوع قابل بحث مقایسه انگیزه های دانشجویان از نظر میزان زمانی که می توانند به مطالعه غیردرسی اختصاص دهند، می باشد. نتایج نشانگر آن است که بین میزان زمانی که دانشجو می تواند به مطالعه غیردرسی اختصاص دهد و انگیزه رفاهی، کمال جویی و انگیزه کلی دانشجویان رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد به عبارت دیگر هر چه انگیزه های رفاهی و کمال جویی دانشجویان کارشناسی ارشد بالا باشد، آنها تمایل دارند وقت بیشتری را به مطالعه منابع غیردرسی اختصاص دهند.

بنابراین با توجه به نتایج به دست آمده از پژوهش موارد زیر پیشنهاد می گردد:

از آنجا که نیازها، اهداف و انگیزه های افراد در فعالیت های متنوع و در سنین مختلف، متفاوت است پیشنهاد می گردد که محققین مطالعات بیشتری به منظور بررسی انگیزه های افراد انجام دهند.

از آنجا که مهمترین انگیزه دانشجویان برای مطالعه منابع غیردرسی، انگیزه رفاهی می باشد می بایست محتوا و موضوعات کتابهای غیردرسی متناسب با این سطح تهیه و در دسترس آنان قرار گیرد به عبارت دیگر محتوا و موضوعات کتابهای غیردرسی به



حدی شیرین باشد تا بتواند دانشجویان کارشناسی ارشد را به سمت مطالعه آنها جذب نموده و در ضمن در آنها هیجان و شادی ایجاد نماید تا از مطالعه خود لذت ببرند.

با توجه به رابطه بین سن و انگیزش و همچنین رابطه بین انگیزه و وضعیت تاهل، پیشنهاد می شود که برای تشویق دانشجویان کارشناسی ارشد مجرد و جوانتر به مطالعه علمی غیردرسی از محرک های بیشتر و جذاب تری استفاده شود چون محرک های عادی نمی تواند آنها را به حرکت وا دارد.

با توجه به رابطه بین انگیزش و میزان زمانی که دانشجویان می توانند به مطالعه غیردرسی اختصاص دهند، آموزش به دانشجویان در زمینه چگونگی مدیریت و استفاده بهینه از زمان و اختصاص زمان کافی برای مطالعه در طول شبانه روز می تواند مفید باشد.

پیشنهاد می گردد که اساتید به جای استفاده از پاداش های مادی مانند نمره، خلاقیت و عملکرد دانشجویان را مورد تشویق قرار دهند و از این راه امکان استمرار انگیزه آنان را فراهم سازند.

پیشنهاد می شود متولیان امور فرهنگی در زمینه مطالعه غیردرسی برنامه ریزی نمایند و برنامه هایی مانند آموزش همگانی از طریق برگزاری کارگاه های آموزش شیوه مطالعه، برگزاری نمایشگاه کتاب و معرفی کتاب در سطح دانشگاه ها اجرا نمایند.

منابع

زمانی، غ (۱۳۷۰). نظریه های انگیزش و کاربرد آنها در ترویج و آموزش کشاورزی، مقاله علمی ششمین سمینار علمی ترویج کشاورزی کشور، مشهد.

مرادمنند، ع (۱۳۸۹). بررسی تطبیقی عوامل مشوق و بازدارنده مطالعه غیردرسی از دیدگاه دانشجویان دختر و پسر دوره کارشناسی در دانشگاه تربیت معلم آذربایجان، فصلنامه علمی- پژوهشی نهاد کتابخانه های عمومی کشور، شماره ۲، ص ۹۵-۱۱۴.

زمانی، غ (۱۳۸۹). انگیزش- رفتار و زیر بناهای نظری.

رحمانی، ب (۱۳۸۵). سیر ایجاد انگیزه مطالعه، فصلنامه فرهنگ آموزش، شماره ۳، ص ۴۵.



Investigating M.Sc. students' motivation toward Non-academic Scientific Study

Abstract

Motivation is fundamental of human's behavior. Social change adoption, active participation in learning, social and personal responsibility, doing correct management and generally achievement to success in each activities and behaviors extremely depends on motivation. The role and importance of motivation have been caused of psychologists and sociologists attention and researches which are done on management, education and training. Motivation toward non-academic scientific study is one of kinds of motivation. Survey research has been used in this study. Shiraz university MSc. student of agricultural engineering were selected as research society by simple random sampling and sample size was made of 50 students. Questionnaire was used as data collecting equipment which included for variables such as life motivation, welfare motivation, identity motivation and perfectionist motivation. Face validity and reliability of questionnaire were proved by researchers.

Key words; motivation, students, agriculture, non-academic scientific study